

Motion till riksdagen 2008/09:A328

av Mikael Oscarsson och Stefan Attefall (kd)

Fortsatt reformering av Arbetsförmedlingen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en gemensam ingång (myndighet) för alla personer som är beroende av ersättningar, oavsett inkomstersättning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av ett pengsystem för arbetssökande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betygssättning av och öppna jämförelser mellan arbetsförmedlingar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fri etableringsrätt för arbetsförmedlingar.

Inledning

Svensk arbetsmarknadspolitik har genomgått stora förändringar sedan regeringsskiftet 2006. Kristdemokraterna anser att förändringarna har varit nödvändiga för att öka sysselsättningen och bryta utanförskapet. Politiken har gett märkbar effekt. Sverige har idag historiskt låga arbetslöshetssiffror och fler än någonsin har ett jobb att gå till. I regeringens nya politik har Arbetsförmedlingen fått förändrade förutsättningar. Arbetsförmedlingarnas huvuduppgift ska vara att matcha arbetssökande till nya arbeten snarare än att förmedla arbetsmarknadspolitiska program. Kristdemokraterna stöder den tanken eftersom matchningsproblematiken har blivit alltmer påtaglig på svensk arbetsmarknad. Att fler aktörer än den offentliga Arbetsförmedlingen involveras i arbetet att få fler människor i arbete, exempelvis genom upphandlingen inom jobb- och utvecklingsgarantin, är positivt. De förändringar som hittills har genomförts är dock inte tillräckliga utan bara en bit på vägen mot en större reformering. Mer behöver göras för att bryta utanförskapet och öka

Fel! Okänt namn på

sysselsättningen. I det arbetet kan arbetsmarknadspolitiken spela en avgörande roll.

Arbetsförmedlingens prestation före valet 2006

Riksrevisionen presenterade i augusti 2006 en rapport som visade på klara brister hos dåvarande AMS. Bland annat konstaterades att arbetsförmedlingarna prioriterade arbetet med arbetsmarknadspolitiska program snarare än matchningar på arbetsmarknaden. Det ligger inte alltför långt ifrån att tro att den prioriteringen hade att göra med den förra regeringens fokusering på att pressa tillbaka den öppna arbetslösheten snarare än den totala. Riksrevisionen konstaterade bland annat att varje arbetsförmedlare förmedlade fem gånger så många AMS-projekt som riktiga jobb, vilket visade på en, av den förra regeringen, allvarlig felprioritering.

Myndigheten visade också på en svag produktivitet utveckling och försämrad effektivitet samt stora skillnader i prestation. Kritik riktades mot att arbetsgivarkontakterna var för bristfälliga samt att det var för stort fokus på att förmedla platser i arbetsmarknadspolitiska program.

Arbetsförmedlingens nya organisation

Den 1 januari 2008 sjsattes en helt ny organisation. Istället för en myndighet i varje län slogs alla regionala myndigheter ihop till en enda nationell myndighet som fick namnet Arbetsförmedlingen. Myndigheten består av 68 arbetsmarknadsområden med ett antal arbetsförmedlingar, samt fyra större marknadsområden som är geografiskt indelade. Syftet är bland annat en effektivare matchning och ökad kundorientering samt ökad anpassning till lokala och regionala behov. Målet är att skapa en organisation med rakare rör, kortare beslutsvägar, ökad fokus på kärnverksamheten samt ökad kundorientering. Denna nya organisation är mycket välkommen men får bara ses som ett steg på vägen mot en större reformering.

Australien som förebild

Flera länder har genomfört intressanta arbetsmarknadspolitiska reformer som gett goda resultat. Det land som genomfört den mest intressanta omläggningen, och som borde kunna fungera som inspiration för Sverige, är Australien.

År 1996 började Australien genomföra en genomgripande arbetsmarknads- och socialförsäkringspolitisk reform. Den bygger på i huvudsak tre steg.

Fel! Okänt namn på

1. En gemensam ingång till samtliga inkomstersättningar oavsett politikområde.
2. En noggrann kartläggning av varje persons ställning på arbetsmarknaden som sedan avgör vilka stödinsatser som ska sättas in.
3. Staten har låtit andra aktörer ta hand om det operativa ansvaret för arbetsförmedlingsverksamheten. Olika aktörer får utföra förmedlingsverksamheten där ersättning utgår efter resultat och vissa förbestämda kriterier.

Om en person i mötet med myndigheten visar sig vara arbetsför, slussas personen vidare till någon av alla de arbetsförmedlingar som finns. Den första kontakten med en arbetsförmedling ska ske inom två dagar från det att registrering har skett. Arbetsförmedlingarna kan drivas av såväl offentliga som privata och ideella aktörer. Förmedlingsverksamheten är alltså konkurrensutsatt och förmedlingarna får ersättning efter prestation och de sökandes bakgrund. Efter vissa bestämda perioder av arbetslöshet intensifieras insatserna och ersättningsgrunden räknas om efterhand. Arbetsförmedlarna får också högre ersättning ju längre anställning de lyckas få fram.

Arbetsförmedlingarnas resultat offentliggörs i en femskalig betygsskala, vilket gör att en arbetssökande kan jämföra olika arbetsförmedlingar och välja den som presterat bäst.

Konkurrensutsättningen har enligt de arbetssökande lett till ökad service och tillgänglighet. Också arbetsgivarna tycks i huvudsak vara nöjda med det arbete som arbetsförmedlingarna utför. De program som idag erbjuds har visat sig vara betydligt mer kostnadseffektiva än före reformens genomförande samtidigt som en större andel av de sökande hade arbete efter tre månader.

Utöver arbetsförmedlingarna finns organisationer som letar vakanser och fyller dem med arbetslösa. De får ersättning per vakans de lyckas fylla och viktas beroende på hur lång arbetslöshetsperiod den arbetslöse har haft samt individuella bakgrunder och längden på vakansen.

Reformen har fått stor internationell uppmärksamhet och flera länder har följt den australiensiska modellen. Norge, Storbritannien och Holland har genomfört reformer som liknar den i Australien.

Ett nytt svenskt system

En gemensam ingång

Alla fyra nämnda länder har i någon form slagit samman försäkringskassa, socialtjänst och arbetsförmedling. Den idén är mycket intressant och borde införas i Sverige. Det är ett faktum att många idag faller mellan stolarna och att många hänvisas till olika nivåer och att ingen tar ett riktigt helhetsgrepp. Med en gemensam ingång för alla som inte kan försörja sig själva kan en helhetsbild ges och rätt åtgärd sättas in från första början. Beroende på orsak till att en person inte kan försörja sig på egen hand sätts åtgärd in och personen slussas vidare till den instans som är rätt för just henne/honom. Målet ska

Fel! Okänt namn på

vara att personen så snabbt som möjligt kan hitta ett jobb och få en egen försörjning. Det land som var först ut och som också gått längst i detta tänkande är Australien. Regeringen bör utreda möjligheterna och konsekvenserna av att införa ett liknande system i Sverige.

Omställningspeng

Varje arbetssökande ska ha en peng som han eller hon kan använda sig av och gå till valfri arbetsförmedling. Med hänsyn tagen till personens bakgrund varierar pengens värde, och de olika arbetsförmedlingarna tjänar därför mer pengar om de når framgång i att hitta ett jobb åt en person som står långt utanför arbetsmarknaden. Förslagsvis ska det finnas fem olika ersättningsnivåer.

Med pengan betalar den arbetssökande den arbetsförmedling som han eller hon har valt. En del av pengan betalas ut vid inskrivningen som ska täcka administrativa kostnader för förmedlingen samt åtgärder som riktas mot den arbetssökande. En del av pengan betalas ut när jobb förmedlas och en del av pengan betalas ut efter en viss tids anställning, förslagsvis sex månader. På så sätt uppmuntras arbetsförmedlingarna att förmedla jobb som är varaktiga.

Ökad konkurrens

Det bör finnas en mångfald av aktörer: privata arbetsförmedlingar, ideella organisationer, sociala företag och fackföreningar som konkurrerar på samma villkor. I princip ska vem som helst som uppfyller vissa villkor kunna starta en arbetsförmedling och konkurrera på lika villkor. Fri etableringsrätt ska alltså råda.

Med tanke på den kompetens som finns upparbetad på landets arbetsförmedlingar är det fullt möjligt att personal kommer att vilja vill ta över en hel förmedling eller vissa specifika uppgifter inom en förmedling. En sådan utveckling vore både välkommen och spännande.

Betygsättning och öppna jämförelser

För att skapa en fungerande konkurrens och för att den arbetssökande ska kunna välja rätt förmedling bör olika arbetsförmedlingars prestation och resultat objektivt betygsättas. Betygen ska redovisas öppet och vara tillgängliga för allmänheten. Dels skapar det incitament att prestera bättre för enskilda förmedlingar, dels blir det lättare för den arbetssökande att välja en förmedling som utifrån hennes/hans specifika behov och förutsättningar väljer rätt förmedlare.

Ett sådant system skulle betyda mycket för svensk arbetsmarknad och förmodligen bidra till att bryta utanförskapet för fler som står långt ifrån arbetsmarknaden. Vi måste involvera alla goda krafter som finns som kan bidra till en sådan utveckling. Regeringen bör utreda möjligheten att införa ett system som föreslås i motionen.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 2 oktober 2008

Mikael Oscarsson (kd)

Stefan Attefall (kd)